

DINAH
JEFFERIES

Fiicele
războiului

Traducere din limba engleză

ROXANA OLTEANU

NEMIRA

CAPITOLUL 1

*Périgord Noir, Franța
Primăvara anului 1944*

Hélène

Dacă ar fi fost sfârșitul verii, ar fi putut simți aroma brazilor și a molizilor încălziți de soare și ar fi putut să privească cintezoii și graurii zburând printre crengile copacilor. Optimismul ei poate că ar fi reușit să o ajute să-și depășească senzația de claustrofobie dată de viața care părea să dea năvală peste ea și de casele vechi din piatră acoperite cu licheni, care o împresurau parcă în timp ce mergea prin sat, în lumina care începea să scadă. Și poate că atunci și-ar fi amintit că nu sunt cu toții decât niște oameni obișnuiți, care încercau să se descurce cum puteau într-o situație imposibilă. Oameni obișnuiți, care visau să revină la o viață normală.

Hélène jinduia după lumina zilei, căci voia să vadă mai mult decât ce se afla în fața ei. Simțea nevoia să vadă în depărtare, în viitor, în inima ei. Avea nevoie de asta așa cum alții au nevoie de aer. Dar își spunea că, atunci când toate se vor termina, încă va avea în față o viață întreagă. De ce să se gândească la ce e mai rău, când poate nici nu se va întâmpla? Și sigur vor veni vești bune de la Aliați în curând.

Când a ieșit din sat, s-a uitat în sus, la cerul indigo, și a auzit primele păsări de noapte mișcându-se prin copaci. S-a gândit la surorile ei de aici, din Franța, și la mama ei din Anglia. Odată, când o întrebuse pe mama dacă și ea era la fel de drăguță ca sora sa, Élise, mama îi spusese: „Draga mea, tu ai un chip liniștitor. Oamenilor le plac astfel de chipuri. Nu se simt amenințați de un chip ca al tău.“

Hélène avea doar unsprezece ani pe vremea aceea, iar cuvintele mamei sale o răniseră. S-a uitat în oglindă o jumătate de oră după aceea, neștiind ce să mai creadă despre propriul chip. L-a apăsat și l-a împuns cu degetul, și-a luat diferite expresii, s-a îmbufnat, a zâmbit, s-a strâmbat, iar pe urmă și-a spus că nu contează. Dar era o minciună. Contase. Iar acum? Chipul i se maturizase. Era înaltă, athletică, având o constituție solidă, la fel ca a tatălui său, și, asemenea lui, cu părul drept, șaten-deschis. Păr obișnuit. Era enervant, dar mama avusese dreptate: trăsăturile ei chiar erau prea dure ca să fie drăguță, cu toate că lumea îi admira ochii blânzi căprui-închis și zâmbetul cald. Era cea mai pragmatică dintre cele trei surori, cea mai mare și cea mai responsabilă. Era, oare, îngrozitor de superficială dacă visa să-i spună cineva că e frumoasă?

Războiul e o luptă între bine și rău, spunea lumea – deși nu întotdeauna se știe sigur care e tabăra binelui și care a răului. Iar acum slujba ei devenise mai stresantă decât crezuse vreodată. Îi purta un respect enorm șefului ei, Hugo Marchand, medic și primar al orașului, și o adora pe soția acestuia, Marie, un suflet generos, care vedea întotdeauna tot ce e mai bun în oameni și care fusese o figură maternă pentru surori. Dar lucrurile la care Hélène asistase, lucrurile pe care le auzise – minciunile, micile înșelătorii, faptele despre care nu putea vorbi –, și-ar fi dorit să nu le fi știut niciodată.

După ce a traversat o mică pajiște mărginită de maci, a intrat printr-o pădurice de nuci și a mers cu grijă ca să evite găștele, până când a ajuns la cărarea care ducea spre poarta ei. S-a încruntat când a văzut că fusese lăsată deschisă poarta uzată din lemn.

Niciodată nu o lăsau deschisă.

Ferma lor neîngrijită părea să fi crescut în mod natural pe terenul acela. Zidurile ei din piatră-de-var cioplită absorbeau lumina soarelui, așa că seara, devreme, luceau în nuanțe aurii ca mierea. A trecut pe lângă castanul din grădină și s-a uitat în sus, la fațada acoperită cu frunze. Plantele agățătoare erau neatînse, căzând în cascadă în jurul ușii din față, la fel cum le lăsase; era încă prea devreme pentru ca florile pasiunii pe care le îndrăgea să înflorească. Două ferestre de mărime medie, cu obloane vopsite într-un albastru tern, flancau ușa din stejar; când s-a stârnit vântul, iar obloanele scârțâitoare din lemn au început să se vaite, a simți cum un frison îi străbate tot corpul.

A intrat rapid în casă și s-a năpustit în bucătărie, unde și-a aruncat geanta pe masă. De pe grinzile uriașe de lemn cioplit grosolan atârnavă ierburi puse la uscat: rozmarin, lavandă, dafin, mentă, salvie, cimbru și altele. Hélène a ridicat capul, inspirând mirosul familiar, apoi și-a desfăcut șireturile, lăsându-și pantofii pe pardoseala tocită de picioarele care o călcase de-a lungul secolelor. Lui Hélène îi plăcea să și-i imagineze pe oamenii care fuseseră aici înaintea ei și, în nopțile întunecoase, nu era greu să-și închipuie umbrele lor adunându-se în colțurile întunecate din casă, lângă pânzele de păianjen. Dar majoritatea oamenilor trăiesc în umbră, într-un fel sau altul, nu doar morții. S-a cutremurat iar și s-a uitat spre șemineul uriaș, cu marginea lui din piatră cioplită. Chiar și primăvara, casa devenea friguroasă seara, dacă focul nu era aprins. Iar acum nu ardea niciun foc în șemineu.

Revenind pe hol, a avut impresia că aude pe cineva sus.

— Hei! a strigat. Florence, tu ești?

Niciun răspuns.

— Élise, ești acasă?

CAPITOLUL 2

Hélène s-a oprit un moment și s-a uitat în jur, nesigură. Se pregătea să intre în sufragerie, când a văzut-o pe Élise chinându-se să coboare pe scări cu un pachet voluminos și lăsându-se ușor pe spate pentru a-i contrabalansa greutatea. Ca de obicei, era îmbrăcată cu niște pantaloni negri și largi, un pullover albastru, decolorat și niște ghete maro, cu șireturi. Cu părul ei ondulat, lung și negru și cu ochii aceia expresivi și imenși, de culoarea coniacului, arăta exact ca mama lor. Bucuroasă că o vede, Hélène a răsuflat ușurată.

— Te-ai întors devreme, a spus Élise, dar pe urmă s-a uitat la ceasul de la mână. Ah, nu chiar atât de devreme.

— Ai lăsat poarta deschisă.

— Cred că Florence a lăsat-o.

— Am tras o spaimă...

În ciuda pachetului uriaș, Élise a reușit să ridice din umeri.

— Ce-ai acolo?

— Niște mărunțișuri pentru noua casă conspirativă.

Élise a lăsat capul într-o parte și s-a uitat la Hélène mijind ochii.

— Știi că ai vopsea în păr? Chiar multă.

— Oh, Doamne, serios?

Hélène s-a dat înapoi ca să se uite în oglinda de pe hol și a văzut dărele vizibile de vopsea din păr și stropii mărunți de pe obrazul stâng.

Holul lor avea pereții plini de afișe și de tablouri pictate în ulei, iar desenele fetelor de când erau mici erau înrămate și atârinate laolaltă. Oglinda mare, în care se încrunta acum Hélène, cu rama ei din lemn sculptat cu struguri și frunze de viță-de-vie, le reflectase chipurile aproape toată viața. Fie atunci când erau mici și mama lor, Claudette, le ținea în brațe ca să zâmbească și să râdă de propriile expresii, fie acum, când se uitau în ea rapid, ca să vadă cum le stă părul. Mai era prinsă acolo și o fotografie veche, îngălbenită; o fotografie cu mama lor și sora acesteia, Rosalie, făcută cu puțin timp înainte ca aceasta să fugă de acasă. Toate cele trei surori simțeau istoria acestei case, aveau un sentiment puternic al familiei, al rădăcinilor, aici mai mult decât oriunde.

— Deci, cum a fost la muncă? a întrebat-o Élise.

— Hugo m-a pus să vopsesc pereții spitalului din sat în după-amiaza asta. N-au mai fost vopșiți de ani buni și, cum nu e niciun pacient internat acum, i s-a părut că e momentul potrivit pentru asta.

— Ei, și-a fost de folos pregătirea *intensivă* pe care ai făcut-o la spitalul din Sarlat, clar! Hmm...

S-a scărpinat în cap, într-o poză ironic contemplativă.

— Cât a durat oare?

Hélène a râs.

— Trei ani lungi. Știi bine asta. În fine, de fapt, chiar mi-a plăcut să vopsesc azi.

A făcut o pauză și a revenit la ceea ce spusese sora ei.

— De ce o altă casă conspirativă?

— Germanii devin din ce în ce mai agitați. Și un nazist agitat e cu atât mai periculos. Rezistența vrea să se asigure că avem suficiente ascunzători la dispoziție.

— Mi-aș dori să stai deoparte, ca noi toți. Sincer, Élise, ne pui pe toți în pericolul de a suporta represalii din partea naziștilor.

Sora ei nu a răspuns.

Hélène s-a uitat la ea, dar, știind că nimic nu o va schimba pe Élise, a renunțat, evitându-i privirea.

— Așadar, unde e Florence? Bănuiesc că n-a plecat și ea să facă pe justițiară.

Élise s-a strâmbat disprețuitor.

— Nicidecum. E tot în grădină. Cred că acum udă plantele. Ah, aproape că am uitat, e o scrisoare pe masă.

— Ai uitat? a întrebat Hélène cu un aer uimit, privind în jos.

Era un lucru atât de rar să primească o scrisoare, că nici nu se gândise să se uite pe masă.

— Ție îți e adresată.

Hélène a luat scrisoarea.

— Are ștampilă de Geneva.

— Păi, deschide-o.

— Hai s-o așteptăm pe Florence. O putem citi împreună.

Hélène știa că scrisoarea putea fi de la mama lor, Claudette. Singura modalitate de a putea primi o scrisoare de la mama lor era ca ea să i-o trimită prietenei ei, Yvonne, din neutra Geneva, iar aceasta să o pună într-un alt plic pe care să-l expedieze fetelor. A auzit cum se deschide ușa din spate și a pornit spre bucătărie împreună cu Élise.

Florence stătea lângă ușă. Minionă, cu fața ca o inimă, pielea de alabastru și ochii de un albastru-cenușiu, fata avea fusta murdară de noroi și părul auriu înfocat în jurul capului, cu obraji rozalii, după ziua petrecută în grădină. Mai delicată și mai feminină decât surorile ei, se încăpățâna să-și coasă rochii și fuste pe care le purta chiar și atunci când săpa în grădină.

Hélène i-a arătat scrisoarea.

— Ooo, în sfârșit! De la *maman*¹?

— Probabil.

Hélène a desfăcut plicul și a aruncat o privire pe scrisoare. După câteva momente, și-a desfăcut degetele și a lăsat-o să cadă pe masă.

— Ei? a spus Florence cu nerăbdare. Ce zice?

— Mai nimic. Citește și tu.

Florence a luat scrisoarea, dar părea puțin dezamăgită după ce o citise, după care i-a întins-o lui Élise.

— Ei bine, a spus Élise după un moment. E de-a dreptul fascinant!

— Nu vorbi pe tonul ăsta sarcastic despre mama, a spus Florence.

Hélène a oftat, dar înțelegea ce simțea Élise. Mama lor le scrisese doar câteva rânduri, spunându-le că fusese foarte ocupată dând o mână de ajutor celor implicați în război. Se alăturase Women's Institute², dar mai mult tricota și făcea gem. Abia dacă întrebase cum se descurcă fetele; nici măcar nu se interesase cum trăiau ele într-o țară aflată sub Ocupație; în principal, se plângea că are vecini gălăgioși și că viața e grea în Anglia, din pricina raționalizărilor și a altor restricții.

— Măcar ne-a scris, a spus Florence.

Élise s-a întors pur și simplu pe călcăie și a ieșit din cameră ridicând din umeri.

¹ „Mama”, în lb. franceză, în original (n. red.).

² Organizație britanică, fondată în 1915, ai cărei membri ajutau femeile și copiii care părăsiseră orașele mari de teama bombardamentelor să se adapteze vieții în comunitățile rurale, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial (n. red.).

CAPITOLUL 3

A doua zi dimineață, când a deschis geamul dormitorului să asculte clopotele de la biserică, Héléne era îngândurată. Slavă Domnului că era duminică și nu trebuia să se ducă la lucru! Îi plăcea la nebunie să admire peisajul magic din acea zonă din Dordogne – sau, cum îi spunea mereu mama lor, din Périgord Noir. Peste tot erau numai stejari și pini, defileuri stâncoase și castele cocoțate pe dealuri, cu cele mai frumoase sate pe care le puteai vedea, având căsuțe albicioase din calcar. S-a uitat cum soarele străpunge negura dimineții dând la iveală luciul argintiu al râului și cum razele lui aurii scaldă în lumină acoperișurile caselor din sat. Primăvara se instalase deja, iar aerul era proaspăt și limpede precum cristalul.

— O să ne simțim bine aici, nu, Héléne? o întrebase Florence cu șapte ani în urmă, când se mutaseră în vechea reședință de vară a familiei mamei ei, aflată pe o cărare șerpuită, chiar lângă satul Sainte-Cécile.

Biata Florence avea doar cincisprezece ani pe atunci, iar Héléne trebuia să-și reamintească mereu că sora ei era doar un copil când ea se trezise *in loco parentis*¹.

¹ „În locul părinților”, în lb. latină, în original (n. red.).

— O să vizităm castele și peșteri? o mai întrebase fata.
— O să vizităm. Sigur că o să vizităm, îi răspunsese Héléne, încercând cu disperare să protejeze inocența viziunii ei asupra lumii.

Toată viața lor se schimbase dramatic după neașteptata moarte a tatălui lor, Charles Baudin.

În copilărie, mama lor petrecuse multe vacanțe în Sainte-Cécile, ca și vacanțele de vară din primii ani ai căsniciei, când tatăl lor stătea acasă și lucra. Era pe jumătate englez, pe jumătate francez, și înainte de a muri lucrase la Ministerul de Externe din Londra. Toată lumea din sat o cunoștea pe *maman* a lor de când era o copilă și din acest motiv fetelor le-a fost mai ușor să se integreze în comunitate, cu toate că și acum mai erau unii care dezaprobau pufnind ideea ca trei fete să locuiască singure acolo.

Élise a băgat capul pe ușa dormitorului lui Héléne.

— Merg până la cafenea.

Héléne s-a uitat fix în ochii ei.

— Duminică?

— Nu stau decât câteva minute.

— Nu ți-e teamă?

— Ba da. De când mă trezesc până mă duc la culcare. Cine spune că nu se teme minte.

— Vai, Élise, trebuie să ai grijă.

Élise a râs.

— Ești o babă fricoasă.

Héléne și-a aplecat capul într-o parte.

— E palpitant, nu? Îți dă un imbold.

— Evident că nu. Rezistența e periculoasă, nu palpitantă. Dacă ai vedea ce bărbați și ce femei sunt acolo, ți-ai da seama.

— Scuză-mă. N-am vrut să...

Élise a întrerupt-o, încruntându-se exasperată.

— Trebuie să se ascundă în niște locuri oribile. Suferă de foame. De frig. Îți amintești înghețurile de astă-iarnă?

— Élise, te rog.

— Și când le duc arme ascunse printre cartofii din sacoșă, sunt într-o primejdie mai mare decât dacă aș îndrepta armele alea împotriva inamicului.

Hélène a oftat.

— Exact de asta mă tem.

Élise s-a îndreptat spre ușă, după care s-a întors să se uite urât la sora ei.

— Ți-am cerut scuze.

Élise a ignorat-o.

— Și lumea crede că suntem bandiți. Teroriști. Nu, Hélène, nu e nimic palpitant în asta.

Când Élise a trântit ușa în urma ei, lui Hélène i-a pierit buna dispoziție. Nu îi plăcea să se certe cu Élise și nu intenționase să-i desconsidere munca, dar când sora ei avea chef de ceartă, era greu de discutat cu ea. Stând așa acolo, cumva descumpănită, a auzit un plâns venind din camera lui Florence. A oftat, știind că liniștea dimineții s-a spulberat complet, și-a pus halatul pe ea și a sărit în ajutorul soră-sii. Florence stătea ghemuită într-un colț al încăperii, cu fața mai palidă decât de obicei. Fereastra era deschisă și perdelele subțiri din muselină se umflau ușor în vânt.

Florence părea șocată când s-a întors spre Hélène.

— Ai auzit?

— Scuze. N-am auzit nimic.

— Cred că a fost o *demoiselle*¹.

Hélène abia s-a abținut să nu-și dea ochii peste cap. Nu avea timp pentru visurile și fanteziile surorii ei.

— Florence, a spus ea cu fermitate. Trezește-te. Nu există așa ceva. Spiritele alea ale tale din pădure nu există în realitate. Sunt libelule. Ai auzit niște zgomote afară, atâta tot.

¹ „Domnișoară“, în lb. franceză, în original (n. red.).

— Da? Mi s-a părut că o văd. Era îmbrăcată în alb. Stătea la capătul patului.

— Dacă ar fi reale, dar nu sunt, ar locui doar în peșteri sau în grote.

A râs, nu fără afecțiune, și i-a întins mâna.

— N-ar veni aici, să stea pe patul unui om oarecare.

Chipul lui Florence s-a crispat, apoi s-a destins. I-a luat mâna lui Hélène și s-a ridicat în picioare.

— Sigur, ai dreptate. Dar am avut impresia că o aud șoptind.

— Șoptind ce?

— Lucruri oribile, a murmurat Florence.

— A fost doar un vis. Știi asta, nu?

Florence a lăsat capul în piept.

— Da. Iartă-mă.

Sora ei mai mică se maturizase în ultimii ani, dar putea fi uneori fragilă și sensibilă, păstrându-și acea naivitate care o caracterizase când era copil.

— Nu te mai gândi la asta, a adăugat Hélène și a îmbrățișat-o. Îmbracă-te și poate facem niște *crêpes*¹. Mai avem lămâi și miere.

— Ele stârnesc vântul, știi?

— Cine, ele?

— Vai, Hélène, *les demoiselles*, evident. Și tot ele pot să-l potolească... Mă rog, așa am citit.

Hélène și-a stăpănit iritarea, dar până la urmă a izbucnit.

— Pentru Dumnezeu, Florence! E o legendă veche din Lourdes. Acum, hai, calmează-te.

— Unde s-a dus Élise? a întrebat Florence. Am auzit ușa din față închizându-se.

— Să-și deschidă nenorocita aia de „cutie poștală“, normal. Aș vrea să termine odată cu treaba asta.

¹ „Clătite“, în lb. franceză, în original (n. red.).

— Nu o va face. Crede sincer în ceea ce face, la fel ca tine. Tu crezi în profesia de infirmieră.

Curioasă, Florence i-a aruncat o privire.

— Crezi, nu?

Hélène s-a îndreptat spre ușă și s-a gândit la întrebare. Oare credea?

— Hélène?

S-a uitat peste umăr.

— Uneori am impresia că tu ești singura care face ceva în care crede cu adevărat.

— Grădinăritul și gătitul nu sunt lucruri în care poți să crezi. Îmi ocup doar timpul cu ceva.

— Dar tu *chiar* faci ce îți place.

— Probabil...

Hélène se desfăta, cum rareori se întâmpla, cu o jumătate de oră doar pentru ea, citind *Spre ziuă*, romanul lui Somerset Maugham. Ajunsesse repede la concluzia că Dora era spion nazist, un lucru prea asemănător cu realitatea ca să îi placă, și acum se gândea să încerce mai degrabă un roman de Agatha Christie, când a auzit că o strigă Florence. Ah, fir-ar să fie! A lăsat cu regret cartea jos și s-a ridicat.

Chiar lângă ușa din spate, înflorise salcâmul, iar parfumul delicat, ca de iasomie al florilor plutea în vânt. Hélène a inspirat adânc aerul plăcut de primăvară, după care a traversat mica terasă înconjurată de un zid scund din piatră. A coborât treptele și a pornit pe cărarea șerpuitoare pe care Florence o marcaseră atunci când amenajase grădina.

Sora ei, roșie la față, se agita pe lângă niște mănunchiuri de orhidee sălbatice, roz și violet, din fundul grădinii, cu o cazma în mână. Buclele blonde, care îi acopereau umerii, erau prinse de o parte și de alta a tâmplelor, dar chiar și așa părea ciufulită.

— Ce mai e? a întrebat-o Hélène. *Citeam.*

Cu o expresie perplexă, Florence s-a uitat la Hélène.

— E ceva aici.

— Tu mereu dezgropi vechituri.

— Asta e altceva. Pare să fi fost îngropat înadins. Ascuns, vreau să spun. Nu voiam să sap așa de adânc, dar pământul era deja afânat.

A înfipt iar cazmaua în pământ, ca să-i arate.

— Nu mai spune! E un mormânt?

— Doamne, sper că nu. Mă întrebam de ce e pământul afânat și am continuat să sap. Părea săpat recent, ca și cum pământul de la suprafață abia ar fi fost astupat cu pietre, așa că am avansat rapid.

Hélène s-a uitat în groapă și a văzut marginea unei lăzi metalice mari sau a unei canistre.

— Hai s-o scoatem.

— Am încercat. E prea grea.

— Dă-mi cazmaua.

Florence i-a înmănat cazmaua și Hélène a început să sape în jurul lăzii, ca să o poată apuca mai bine. După câteva minute, cu inima bubuindu-i din cauza efortului, și-a îndreptat spatele și a dat la o parte părul ud.

— Gata. Ar trebui să fie de ajuns.

Au tras amândouă de lada care era mai grea și mai mare decât li se păruse inițial și, până la urmă, au reușit să o tragă din groapă și să o ridice sus, pe iarba de pe marginea acesteia.

— Hai s-o ducem în casă, a spus Florence. Dar poți să mai stai un minut? Vreau să tai întâi niște flori de salcâm. Mai târziu va veni Lucille și mă gândeam să le avem în casă. O să-mi facă părul. Și s-au copt și căpșunile. Căpșunile Gariguette. O să fac o tartă din ele.

Hélène a început să saliveze, deși aluatul făcut cu prea puțină făină de grâu părea a fi din carton. Florence cultiva și căpșuni

Charlotte, care erau minunate când erau servite cu frișcă. Hélène s-a uitat în zare, imaginându-și-le. N-aveau frișcă.

Lucille Dubois era o fată roșcată, prietena lui Florence, care, împreună cu mama ei, avea un mic salon de coafură în Sarlat. Lucille și Florence erau prietene la cataramă, dar mama fetei, Sandrine, era o susținătoare înfocată a Regimului de la Vichy și era convinsă că singura opțiune posibilă în acest războiul e colaboraționismul. „Nu există o cale mai bună pentru a-ți arăta patriotismul față de scumpa noastră Franță decât sprijinind Regimul de la Vichy”, spunea ea cu mândrie. Hélène și Élise îi priveau cu dispreț pe susținătorii regimului, care erau dispuși să-i pupe în fund pe toți naziștii. Nu prea știa ce părere avea Lucille. La nouăsprezece ani, fata era frumoasă și avea forme generoase, la fel ca mama ei, cu buze trandafirii și un ten alb, perfect, cu doar o urmă ușoară de pistrui pe nas și pe obraji. Era poate cam prostuță și puțin superficială, râdea mult și îi plăcea la nebunie să bârfească, dar Florence o adora, așa că își făceau una alteia unghiile, iar Lucille o tunde pe Florence.

— *Chérie*¹, când Élise își face treaba, Lucille nu poate veni aici, a spus Hélène pe un ton care nu admitea replică.

— Dar n-o să spună nimic.

— Ascultă, în loc să vină Lucille aici, ce-ar fi să mergem să probăm pălăriile mamei?

— Unde sunt? Nu le-am văzut de mult.

— Pe undeva prin pod.

Florence a cules flori de salcâm și apoi s-au întors la cutia de metal. Era prea grea ca să o târască pe terenul denivelat, dar Hélène a reușit să-i ridice capacul fără nicio dificultate. S-a încruntat când a văzut conținutul.

— Ce e asta? a întrebat Florence. Parcă sunt niște cârnați împachetați.

Hélène a desfăcut cu grijă pânza care acoperea unul dintre „cârnați”.

— Ah, Dumnezeu! a spus ea strâmbându-se.

Florence s-a uitat la el.

— E din plastilină? Ce ciudat e griul ăsta...

S-au uitat amândouă la îmbinarea aceea de creioane, fire și alte obiecte.

— Ce sunt astea? a întrebat-o Florence.

— Explozibili. Asta folosesc ei ca să facă explozibili.

¹ „Dragă”, în lb. franceză, în original (n. red.).